

УДК 378.1:657

*N.A. Mazur, Doctor of Economics, Chair of accounting and auditing
Podolian State Agrarian Engineering University*

RESEARCH COMPONENT IN TRAINING IN ACCOUNTING AND AUDITING

Abstract. The paper identifies the main problems and tasks forming the research component in the training of accounting, economic analysis and auditing. To ensure a high quality of modern education is objectively necessary to form an adequate research component not only in training but also in the process of professional growth. Outlines the basics of Ethics for Professional Accountants activities formulated preconditions standardization process accounting education and practice, which is further relevance in the present conditions of formation of the national educational system of training in accounting and auditing.

One of the areas of improvement of the research component is to promote interdisciplinary connections accounting and analytical unit, namely the review of accounting and analytical categories as a base for other economic disciplines, research methodological foundations of a more precise definition of the conceptual apparatus as well as the relationships between different categories learning blocks of different specialty departments.

Research component actively influence the whole process of training in accounting, analysis and audit, helping improve its quality and increase efficiency.

Keywords: research component, professionalism, competence, accounting education, accounting and analytical education, ethics, professional activities, standardization.

Н.А. Мазур, д.е.н., завідувач кафедри обліку і аудиту

Подільський державний аграрно-технічний університет

НАУКОВО-ДОСЛІДНА КОМПОНЕНТА У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ І АУДИТУ

В роботі визначаються основні проблеми та завдання формування науково-дослідної компоненти у підготовці фахівців з бухгалтерського обліку, економічного аналізу та аудиту. Окреслено основи етики професійної діяльності бухгалтерів, сформульовано передумови процесу стандартизації бухгалтерської освіти і практики, що набувають подальшої актуальності у сучасних умовах формування національної освітньої системи з підготовки фахівців з обліку та аудиту. Науково-дослідна компонента активно впливає на весь процес підготовки фахівців з обліку, аналізу та аудиту, сприяючи підвищенню його якості та зростанню ефективності.

Ключові слова: науково-дослідна компонента, професіоналізм, компетентність, бухгалтерська освіта, обліково-аналітична освіта, етика професійної діяльності, стандартизація.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Обліково-аналітична освіта є важливою складовою підготовки сучасних управлінців, у чому переконує не тільки вітчизняний, а й зарубіжний досвід. Поступове формування механізмів сучасної освітньо-науково-професійної адаптації включає до свого змісту різноманітні елементи, зокрема багатосторонні міжнародні угоди.

Для забезпечення високого якісного рівня сучасної освіти об'єктивно необхідно сформувати адекватну науково-дослідну компоненту не тільки у підготовці фахівців, але й у процесі професійного їх зростання [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у розробку теоретико-методологічних засад сучасної обліково-аналітичної освіти та процесів її стандартизації внесли такі вчені, як Ф. Бутинець, С. Голов, Г. Кірейцев, С. Лайчук, Л. Нападівська, А. Саюн, В. Сопко, Л. Чижевська, О. Хотькіна та інші.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є аналіз стану науково-дослідної компоненти у підготовці бакалаврів та магістрів з обліку, аналізу та аудиту в навчальному процесі, досвід її впровадження та обґрунтування необхідності взаємозв'язку з процесами стандартизації бухгалтерського обліку, звітності, аудиту і освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Науково-дослідна компонента у підготовці бакалаврів та магістрів – це складова навчального процесу підготовки фахівців з бухгалтерського обліку,

економічного аналізу та аудиту, зміст якої визначає система принципів, методів та методик забезпечення сучасних умов формування і розвитку у студентів навичок науково-дослідної діяльності з метою сприяння їх професійному становленню і зростанню. Міжнародним освітнім стандартом 7 «Постійний професійний розвиток» визначено, що «професійний бухгалтер має постійний обов'язок підтримувати рівень професійних знань та вмінь, який відповідає умові, що клієнт або працедавець отримає вигоду від компетентних професійних послуг, які базуються на останніх розробках цієї сфери діяльності, законодавстві та методиці. Усі професійні бухгалтери мають обов'язок розвивати та підтримувати свою професійну компетентність у сфері своєї діяльності та професійних обов'язків. Цей обов'язок стосується всіх професійних бухгалтерів, незалежно від того, діють вони в традиційній бухгалтерській сфері чи інших сферах» [2].

Щоб виправдати очікування керівництва підприємства, бухгалтер повинен ставити перед собою чотири основні завдання:

- забезпечувати потреби суспільства у повноцінній та достовірній інформації;
- підвищувати рівень свого професіоналізму з тим, щоб клієнти та інші зацікавлені сторони були впевнені, що вони мають справу з висококваліфікованим спеціалістом в своїй сфері;
- завойовувати довіру клієнтів для того, щоб останні були впевнені: етика професійного бухгалтера не дозволить здійснювати негідні вчинки;
- знати свою справу, чітко розуміти, наскільки важлива і відповідальна його робота.

Наявність саме цих рис робить бухгалтера першим помічником керівництва [3, с. 4].

Сьогодні, коли інформаційне забезпечення стало найважливішим фактором успішної господарської діяльності, функції бухгалтера зазнали суттєвих змін. Здатність професії бухгалтера відповідати сучасним вимогам визначає її цінність для суспільства. Сучасний бухгалтер здійснює широку діяльність, яка включає планування, аналіз і контроль прийнятих управлінських рішень. Він повинен задовольняти потреби всіх користувачів бухгалтерської інформації, як зовнішніх, так і внутрішніх. Професійний бухгалтер має бачити широку глобальну перспективу для розуміння того співтовариства, в якому функціонує бізнес та інші організації [4, с. 26].

Сучасні умови господарювання висувають високі вимоги до рівня професійних знань і вмінь бухгалтера. Крім вільного володіння навиками роботи на довіреній ділянці роботи, йому необхідно знати основи господарського, трудового та податкового законодавства, положення з бухгалтерського обліку та інші нормативні матеріали, накази та розпорядження керівництва підприємства, порядок документального оформлення і відображення на бухгалтерських рахунках господарських засобів і джерел їх формування, володіти прийомами аналізу фінансово-господарської діяльності, знати порядок здійснення контролю за використанням матеріальних і грошових ресурсів. Крім того, бухгалтер повинен володіти знаннями з основ економіки й організації виробництва, праці та управління, автоматизації обробки економічної інформації, володіти навиками роботи на персональному комп'ютері й знати основи програмування, правила та норми охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії і протипожежного захисту.

На сучасному етапі відмінності між різновидами облікових професій поступово втрачають своє першочергове значення, професія стає все більше універсальною. Сучасний бухгалтер повинен володіти навиками не тільки облікової роботи, але й достатнім обсягом знань для того, щоб виконувати обов'язки ревізора, фінансового аналітика та аудитора.

Виходячи з цього основними завданнями науково-дослідної компоненти є:

- забезпечення розуміння студентами сутності, особливостей різних напрямів стандартизації методологічних підходів до надання та розкриття облікової інформації у фінансовій звітності підприємств, змісту та форм адаптації законодавства України з питань бухгалтерського обліку, фінансової звітності та аудиту до вимог Європейської спільноти в умовах глобалізації економік;

- формування та відпрацювання навичок науково-дослідницької роботи у галузі

фінансового, податкового, управлінського обліку, фінансової та іншої звітності підприємств, аудиту, економічного аналізу, а також у сфері регулювання законодавчо-нормативної бази бухгалтерського обліку і аудиту та відповідних правовідносин;

- забезпечення формування у студентів подальшого розвитку професійної компетентності, яка надасть їм можливості ефективно управляти надшвидкою інформаційною бізнес-економікою, враховуючи її потенційні можливості та постійно зростаючі ризики;

- сприяння постійній підтримці високого професійного рівня бухгалтерів, аудиторів, аналітиків;

- відпрацювання навичок підготовки до публікації тез доповідей на наукових конференціях, наукових статей, розділів монографій та іншої спеціалізованої літератури з питань бухгалтерського обліку та фінансової звітності, аудиту, економічного аналізу, податкового законодавства, корпоративного управління, інформаційних технологій у системах бухгалтерського обліку.

З 1 січня 2005 року вступили у дію Міжнародні стандарти освіти для професійних бухгалтерів: МСО 1 «Вступні вимоги програми професійної бухгалтерської освіти»; МСО 2 «Зміст програм професійної бухгалтерської освіти»; МСО 3 «Професійні навички»; МСО 4 «Професійні цінності, етика та ставлення»; МСО 5 «Вимоги щодо практичного досвіду»; МСО 6 «Оцінка професійних здібностей та компетентності»; МСО 7 «Постійний професійний розвиток»; МСО 8 «Вимоги щодо компетентності для професіоналів з аудиту». Загальна мета стандартизації і визначення методичних засад поєднання компонентів навчальних програм в процесі бухгалтерської освіти як у академічних навчальних закладах, так і у рамках програм професійних організацій, або одночасно в обох типах установ. Застосування МСО, на думку їх авторів, дає можливість забезпечити наступні вимоги до функцій, які повинні виконувати професійні бухгалтери. Це бути, по-перше, технічними експертами; по-друге, бізнесовими радниками; по-третє, фінансовими аналітиками; по-четверте, менеджерами; по-п'яте, фахівцями, які можуть вести переговори та спілкуватися [5].

Досвід свідчить, що для реалізації мети та завдань науково-дослідної компоненти потрібне постійне удосконалення інших складових навчального процесу, яке одночасно забезпечуватиме підвищення якості потоків навчальної та наукової інформації. До таких складових, насамперед, необхідно зарахувати навчальні плани, методики викладання дисциплін, досвід викладачів та соціально-культурне і виховне середовище навчання в університетах, тобто, основи етики професійної діяльності бухгалтерів, аудиторів, фінансових менеджерів, фінансових директорів, фінансових аналітиків та консультантів. Тому визначення сутності, мети та завдань науково-дослідної компоненти неможливе без таких базових положень Кодексу етики Міжнародної федерації бухгалтерів, як професіоналізм і компетентність. Кодексом визначені задачі професії бухгалтера, які полягають у тому, щоб працювати відповідно до найвищих стандартів професіоналізму з метою досягнення найвищих рівнів ефективності.

Під професіоналізмом бухгалтера розуміють високу якість його діяльності як професіонала у сфері бухгалтерською обліку, що визнана клієнтами, роботодавцями та іншими зацікавленими особами. Компетентність бухгалтера – це надання професіональним бухгалтером професійних послуг з відповідною ретельністю, старанністю, компетентністю з метою отримання клієнтом або роботодавцем економічної вигоди від використання професійних компетентних послуг, і яка базується на останніх новаціях у практиці, законодавстві, методології бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Професійні бухгалтери повинні надавати свої послуги відповідно до технічних, професійних, освітніх стандартів. Тому процеси стандартизації бухгалтерської освіти і практики набувають подальшої актуальності у сучасних умовах формування національної освітянської системи з підготовки фахівців з обліку та аудиту.

Стандартизація бухгалтерської освіти – це об'єктивний процес узгодження принципів

складання типових навчальних планів підготовки фахівців з бухгалтерського обліку та аудиту, а також відповідних методик і правил організації проведення навчання і підвищення кваліфікації. В Україні проблеми стандартизації бухгалтерської освіти стають все більш актуальними в процесі подальшого реформування національної системи бухгалтерського обліку на фоні соціально-економічних процесів [6, с. 25, 7].

Одним із напрямів удосконалення вбачаємо постійне підвищення якості магістерської підготовки. Для цього необхідно розробляти нові програми з метою отримання магістрами навичок сучасної науково-дослідної, науково-педагогічної та консультативної діяльності.

Ще одним можливим шляхом удосконалення науково-дослідної компоненти є активізація міждисциплінарних зв'язків обліково-аналітичного блоку, а саме розгляд обліково-аналітичних категорій як базових для інших економічних дисциплін, дослідження методологічних засад більш чіткого визначення понятійного апарату, а також взаємозв'язків між категоріями різних навчальних блоків різних за спеціалізацією кафедр.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Таким чином, розвиток науково-дослідної компоненти на сучасному етапі організації навчального процесу знаходиться під впливом, в основному, стандартизації бухгалтерського обліку та бухгалтерської освіти в усьому світі, підвищення вимог до практичного досвіду, необхідності забезпечення постійного професійного розвитку та професійної компетенції, що дає можливість сформулювати такі якісні характеристики науково-дослідної компоненти, як цілеспрямованість, поетапність, доступність, вимогливість, керованість. Науково-дослідна компонента активно впливає на весь процес підготовки фахівців з обліку, аналізу та аудиту, сприяючи підвищенню його якості та зростанню ефективності.

Список використаних джерел

1. Нападівська, Л. Проблеми підготовки фахівців з обліку та аудиту, їх професійне навчання [Текст] / Л. Нападівська // Бухгалтерський облік і аудит. — 2004. — № 8. — С. 41—44.
2. Саюн, А.О. Проблеми підготовки фахівців з обліку, аналізу та аудиту [Текст] / А.О. Саюн, О.Р. Хотькіна // Фінансовий простір. — 2013. — № 1(9). — С. 147—150.
3. Важливість освіти бухгалтерів [Текст] // Школа професійного бухгалтера. — 2004. — № 9 (33). — С. 2-4.
4. Ивашкевич, В.Б. Современное представление бухгалтерской профессии [Текст] / В.Б. Ивашкевич // Развитие бухгалтерского учета и контроля в контексте европейской интеграции : Монография. — Житомир-Краматорск : ЧП «Рута», 2005. — 588 с.
5. Міжнародний стандарт 8 «Вимоги щодо компетентності для професіоналів з обліку, аналізу та аудиту» // Школа професійного бухгалтера. — 2012. — № 4 (76).
6. Чижевська, Л.В. Методика викладання облікових дисциплін [Текст] : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / Л.В. Чижевська [за ред. проф. Ф.Ф.Бутинця]. — Житомир: ПП «Рута», 2003. — 504 с.
7. Голов, С.Ф. Концепція професійної освіти бухгалтера в Україні / С.Ф. Голов // Матеріали всеукраїнської конференції «Професійна кваліфікація бухгалтерів: від вищої освіти до професійного визнання». — Київ, 2004. — С. 24—32.

В работе определяются основные проблемы и задачи формирования научно-исследовательской компоненты в подготовке специалистов по бухгалтерскому учету, экономическому анализу и аудиту. Определены основы этики профессиональной деятельности бухгалтеров, сформулированы предпосылки процесса стандартизации бухгалтерского образования и практики, приобретают дальнейшей актуальности в современных условиях формирования национальной образовательной системы по подготовке специалистов по учету и аудиту.

Ключевые слова: *научно-исследовательская компонента, профессионализм, компетентность, бухгалтерское образование, учетно-аналитическая образование, этика профессиональной деятельности, стандартизация.*